

LO-indspil til Kvalitetsudvalget

- Et bud på en styrkelse af det privatrettede videregående uddannelsessystem

LO er enig med Kvalitetsudvalget i, at der er behov for at sikre en bedre sammenhæng mellem de videregående uddannelser og arbejdsmarkedets kompetencebehov.

Videregående uddannelser er en af de absolut største offentlige investeringer. Hvert år beløber de videregående uddannelser sig til 30 mia. kr. i direkte udgifter. Den overordnede udfordring er, hvordan vi bruger den store investering bedst muligt til gavn for den enkelte og samfundet.

Første delrapport fra Kvalitetsudvalget fra april 2014 viste blandt andet, at personer med videregående uddannelser indtil nu særligt har fundet beskæftigelse i den offentlige sektor og i store private virksomheder.

Delrapporten konkluderer videre, at hovedudfordringen fremadrettet er, at den offentlige sektor ikke forventes at vokse i samme grad som i foregående år, og slet ikke i samme grad som antallet af personer med videregående uddannelser forventes at stige. Samtidig vil efterspørgslen fra små og mellemstore private virksomheder efter videreuddannet arbejdskraft stige i de kommende år. Derfor er målet, at de videregående uddannelser samlet set i fremtiden skal være mere rettet mod den private sektor end i dag.

LO vil med dette indspil komme med sit forslag til, hvordan man får et videregående uddannelsessystem, der er rettet mere mod den private sektor. LO mener, at målet bedst kan nås gennem flere forskellige initiativer og der er ingen tvivl om, at det kræver ændringer på universiteterne.

Derudover mener LO, at et væsentligt bidrag også vil være at udnytte styrkerne ved det eksisterende videregående uddannelsessystem og lade de korte og mellemlange uddannelser på erhvervsakademier og professionshøjskoler, der er målrettet den private sektor, fylde mere i det samlede uddannelsesbillede.

1. En mere balanceret opfyldelse af 60 pct.-målsætningen

Regeringen er allerede nu klart i mål med sine ellers ambitiøse målsætninger om, at 25 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en lang videregående uddannelse, og at 60 pct. skal gennemføre en videregående uddannelse.

Regeringens egne tal viser, at knap 60 pct. af den ungdomsårgang, der afsluttede 9. klasse i 2012, med den nuværende udvikling, vil gennemføre enten en videregående uddannelse fra universitetet eller professionshøjskolerne, mens kun 5 pct. af samme ungdomsårgang vil gennemføre en kort videregående uddannelse. Samtidig forventes det, at hele 29 pct. af samme ungdomsårgang gennemfører en lang videregående uddannelse på universitetet.

Dette søgemønster er en stor udfordring, da personer med videregående uddannelser som nævnt særligt har fundet beskæftigelse i den offentlige sektor og i store private virksomheder, og at efterspørgslen efter videreuddannet arbejdskraft i fremtiden vil komme fra særligt små og mellemstore private virksomheder.

LO er enig med Kvalitetsudvalget i, at det øgede optag udgør et stort potentiale for det danske samfund, men hvis det store potentiale skal forløses, kræver det en bedre sammenhæng mellem de videregående uddannelser og arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft.

Regeringen har på baggrund af blandt andet Kvalitetsudvalgets første delrapport valgt at gøre øget brug af dimensionering i et beskæftigelsesperspektiv og styrke gennemsigtigheden i de unges uddannelsesvalg gennem etablering af et digitalt overblik med sammenlignelige informationer om de forskellige uddannelser, herunder bl.a. information om ledighed, erhvervsindkomst og beskæftigelse. Det er begge initiativer, der vil bidrage positivt til at sikre denne sammenhæng.

Kvalitetsudvalgets første delrapports store svaghed er dog, at der både i rapportens problem- og løsningsorientering er et massivt fokus på universiteterne. I forlængelse af den første delrapport har der siden pågået en livlig debat om, hvordan universiteterne i højere grad kan rettes mod den øgede efterspørgsel fra private virksomheder på videreuddannet arbejdskraft. Herunder foregår blandt andet en diskussion om, hvorvidt et nyt universitetsbachelorarbejdsmarked kunne være svaret.

Senest har kvalitetsudvalget primo september udgivet et notat med refleksioner over denne debat. I notatet vælger udvalget endnu en gang ensidigt at se universiteterne som løsningen på den aktuelle udfordring.

I tillæg har udvalget en noget karikeret refleksion over, hvad der vil være konsekvensen, hvis det aktuelle mismatch mellem de videregående uddannelser og arbejdsmarkedets behov udelukkende skal løses ved at flytte studerende fra universiteterne til de privatrettede uddannelser på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne.

Det vil ifølge udvalget betyde, at et tocifret mia. beløb, sammen med 2/3 af de bachelorstuderende og 7000 medarbejdere skal flyttes fra universiteterne til erhvervsakademier og professionshøjskoler!

Når man stiller det op på denne måde, bliver det meget enten-eller, og det er ikke LO's forslag. LO er enig med Kvalitetsudvalget i, at en sådan drastisk løsning ikke vil være hensigtsmæssig, og blandt andet betyde kvalitetsudfordringer i erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne og et stort samfundsmæssigt tab på forskningssiden.

Pointen i nærværende LO-indspil til et mere privatrettet videregående uddannelsessystem er, at det netop ikke er en enten-eller løsning om universitet eller erhvervsakademi og professionshøjskole.

Hvis hovedudfordringen er, at flere med en videregående uddannelse skal ansættes i den private sektor end i dag, bør de nuværende korte og mellemlange videregående uddannelser på erhvervsakademier og professionshøjskoler rettet mod den private sektor, være en langt mere central del af løsningen end Kvalitetsudvalgets første delrapport lægger op til. Dette i kombination med initiativer målrettet universiteterne, så den eksisterende arkitektur i det videregående uddannelsessystem udnyttes bedst muligt, samtidig med at nye initiativer sættes i søen.

Derfor er der brug for, at regeringen forholder sig kvalitativt til sin egen 60 pct.-målsætning. Af regeringens eget regeringsgrundlag fremgår blot, at det er: *"regeringens*

mål, at 60 procent af alle unge gennemfører en videregående uddannelse, og at 25 pct. gennemfører en lang videregående uddannelse.”

Men som også Kvalitetsudvalgets første delrapport fastslog, er uddannelsesprofilen på de 60 pct. bestemt ikke uden betydning. Derfor vil det være et væsentligt bidrag at ændre de unges søgemønster ind i de videregående uddannelser og derigennem sikre en mere ”balanceret” opfyldelse af 60 pct.-målsætningen, hvor de erhvervsrettede korte og mellemlange videregående uddannelser fylder mere.

Særligt erhvervsakademiernes uddannelser er netop målrettet beskæftigelse i private virksomheder, men også dele af professionshøjskolesektoren. Det er uddannelser, som er udviklet i nært samarbejde med erhvervslivet, og uddannelser der er karakteriseret ved at være i konstant dialog med virksomheder og faglige organisationer for at holde uddannelserne up-to-date.

Dette sikrer, at uddannelserne lever op til de aktuelle krav og behov om et videregående uddannelsessystem, der er rettet mere mod den private sektor. Det er disse uddannelsers DNA, at de på denne måde er ’filtret ind’ i erhvervslivet, og man vil ikke kunne opnå det samme ved en erhvervsretning af universitetsuddannelserne.

Det kombineret med, at de korte videregående uddannelser fylder meget lidt, i det samlede videregående uddannelsesbillede, gør, at regeringen kunne sætte en konkret målsætning om, at 20 pct. af en ungdomsårgang i fremtiden bør gennemføre en erhvervsrettet kort videregående uddannelse. Det vil være et stærkt signal i forhold til den nødvendige øgede privatretning af det videregående uddannelsessystem. Derudover bør regeringen revurdere 25 pct.-målsætningen, og i lyset af den nuværende udvikling som minimum slå fast, at der er et loft.

LO mener således ikke, at en mere balanceret opfyldelse af 60 pct.-målsætningen skal løse hele udfordringen, men at en justering af de unges søgemønster, hvor de erhvervsrettede korte og mellemlange videregående uddannelser fylder mere, vil bidrage væsentligt til, at de videregående uddannelser i højere grad fører til relevant beskæftigelse. Det vil både være til gavn for den uddannelsessøgende og fællesskabet. Det vil sikre job til den enkelte og sikre Danmark som produktivt velfærdssamfund.

2. Kvalitet og relevans i de korte og mellemlange videregående uddannelser

Erhvervsakademi- og professionshøjskolesektoren har et godt udgangspunkt for at kunne fylde endnu mere i det samlede videregående uddannelsesbillede, men hvis de erhvervsrettede korte og mellemlange uddannelser skal optage væsentligt flere studerende end i dag, som der lægges op til i forrige afsnit, stiller det øgede krav til deres udvikling herunder løbende arbejde med at sikre kvalitet og relevans både lokalt og nationalt.

I Rambølls evaluering af erhvervsakademisektoren fra foråret 2013 påpeges en række ”opmærksomhedspunkter” i forhold til kvaliteten på erhvervsakademierne, hvor der opleves meget stor ”forskelligartethed” i sektoren. Det fremgår af evalueringen, at der potentielt kan være udfordringer i forhold til at nå de uddannelsespolitiske målsætninger og kvalitetsmålene for uddannelserne.

Efterfølgende er der arbejdet indgående med kvalitetssikringen af uddannelserne. Både erhvervsakademierne og professionshøjskolerne har sidenhen blandt andet også fået ret og

pligt til at udføre forsknings- og udviklingsaktiviteter rettet mod uddannelsernes arbejdsfelter. Dette må forventes at have en positiv virkning på kvaliteten.

Det er afgørende i erhvervsakademisektoren, og generelt i de erhvervsrettede korte og mellemlange videregående uddannelser, at der kommer øget fokus på udviklingen af både kvalitet og relevans.

Forsknings- og udviklingsforpligtelsen

Med forsknings- og udviklingsforpligtelsen på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne har de erhvervsrettede korte og mellemlange uddannelser fået en god mulighed for at sikre, at uddannelserne forankres i den nyeste viden på området. En aktuel udfordring er dog, hvordan forsknings- og udviklingsforpligtelsen implementeres, så den rent faktisk styrker uddannelseskvaliteten.

På den ene side stiller forsknings- og udviklingsforpligtelsen en række krav om tilpasning til frascati-manual og den fælles stillingsstruktur, der trækker i retning af klassisk akademisering. På den anden side stiller det krav om behov for at udvikle en ny tilgang, der kan sikre en tæt sammenhæng med de særlige karakteristika, de stærkt arbejdsmarkeds- og praksisorienterede uddannelser på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne har.

Hvis forpligtelsen skal styrke uddannelseskvaliteten, kræver det for det første, at der sikres en tilstrækkelig og varig bevilling. Dernæst skal der udvikles modeller, der kan sikre en direkte sammenhæng og formidling til uddannelserne i alle de forsknings- og udviklingsaktiviteter, der foregår.

For at sikre dette, bør der blandt andet opstilles målbare indikatorer, der kan dokumentere dette. Det kunne være måltal for undervisernes og de studerendes deltagelse i forsknings- og udviklingsarbejde, og inddragelse af det lokale erhvervsliv i forsknings- og udviklingsaktiviteter, så der sikres en tilstrækkelig relevans i forhold til den genererede viden.

Styrkelse af praksiselementerne

Et andet vigtigt område i forhold til udvikling af kvalitet og relevans i de korte og mellemlange erhvervsrettede videregående uddannelser er en styrkelse af uddannelsernes praksiselementer. Praktik indgår i dag med stor vægt i disse uddannelser, og er en central del af uddannelsernes DNA. Der er behov for at udvikle uddannelsernes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Konkret er der behov for en systematisk kvalitetssikring af praktikken. Blandt andet skal det sikres, at de studerende modtager kompetent vejledning i praktikken med klare læringsmål.

Praksiselementerne kan også styrkes gennem øget brug af kombinationsstillinger, hvor personer fra virksomheder inddrages som undervisere, eller undervisere også har ansættelse i virksomheder. Det vil bidrage til, at uddannelserne løbende holder sig up-to-date med praksis.

Overgange i uddannelsessystemet

Overordnet er der to veje ind i de videregående uddannelser: erhvervsuddannelsesvejen og den gymnasiale vej.

Over de seneste ti år er der sket et fald i antallet af unge, der er fortsat fra en erhvervsuddannelse til en videreuddannelse. Det er en stor udfordring, da der er et stort jobpotentiale i et uddannelsesløft af flere faglærte til det videregående niveau. Derfor er det vigtigt at styrke både erhvervsakademierne og professionshøjskolernes særlige rolle i forhold til overgangen fra erhvervsskolerne til de videregående uddannelser.

En styrkelse af denne overgang er et væsentligt element i erhvervsskolereformen med de nye eux-spor og højniveauspor, som sikrer den faglærte studiekompetence. I forlængelse af erhvervsskolereformen vil udviklingen i overgangsfrekvensen fra erhvervsskolerne til de videregående uddannelser blive fulgt tæt de kommende år.

Både erhvervsakademi- og professionshøjskolesektoren skal forpligtes til at gøre en ekstra indsats for uddannelsesløftet af faglærte til erhvervsrettet videregående niveau blandt andet gennem ambitiøse måltal i institutionernes udviklingskontrakter.

Der er også behov for at sætte øget fokus på overgangen fra de gymnasiale ungdomsuddannelser til erhvervsakademierne og professionshøjskolerne. Der skal øget fokus på, at gymnasierne er forberedende til hele det videregående uddannelsessystem og ikke kun universiteterne.

Derudover er der behov for øget fokus på forskellen i profilen blandt de studerende på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne, afhængig af om den studerende kommer med en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Det kan betyde øget differentiering i dele af uddannelsen, men også bedre udnyttelse af synergier i samspillet mellem de forskellige udgangspunkter.

Sidst er der også behov for bedre sammenhæng på tværs af uddannelsesinstitutionerne. Der skal være bedre muligheden for en national dialog på tværs af institutionerne og i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Det vil oplagt kunne ske gennem etablering af nationale aftagerpaneler, der i samspil med uddannelsesudvalg og bestyrelser eksempelvis kan medvirke til at afdække behovet for udvikling af uddannelsesinstitutionernes uddannelsesudbud.

Et mere fleksibelt efter- og videreuddannelsessystem for voksne

Kvalitetsudvalget foreslår i sin første delrapport en uddannelsesstruktur, hvor retskravet på direkte optag på kandidatuddannelse for bachelorer ophæves. Dette blandt andet ud fra en betragtning om, at det ikke nødvendigvis er bedst at tage hele sin uddannelse på én gang, men at det kan være godt at træffe et erhvervsvalg og få noget erfaring på arbejdsmarkedet, inden man vælger yderligere uddannelse.

I forlængelse heraf er et væsentligt element i at sikre et bedre match mellem de videregående uddannelser og arbejdsmarkedets kvalifikationskrav at udvikle et mere fleksibelt efter- og videreuddannelsessystem for voksne. Som tidligere nævnt er der ikke mindst et stort jobpotentiale i et uddannelsesløft af faglærte til videregående niveau – herunder blandt faglærte, der er på arbejdsmarkedet.

Målet er, at der udvikles et efter- og videreuddannelsessystem, som i højere grad muliggør, at personer, der har erfaring fra arbejdsmarkedet, gennemfører et videreuddannelsesforløb, mens de passer deres arbejde. Det vil sikre, at den enkelte person får kompetencer, der styrker og udvikler tilknytningen til arbejdsmarkedet, og at Danmarks konkurrenceevne og virksomhedernes indtjeningsmuligheder og den offentlige velfærd forbedres gennem mere og bedre voksen- og efteruddannelse.

Det kræver, at en række faktorer er til stede. Først og fremmest skal der udvikles det rette uddannelsesudbud målrettet arbejdsmarkedets behov. Derudover skal der sikres kendskab og tilgængelighed til efter- og videreuddannelses tilbuddene blandt medarbejdere og virksomhedsledere.

Der er også brug for at udvikle mere fleksible former for uddannelses tilrettelæggelse, så det er realistisk for flere at passe sit arbejde samtidig med, at man følger et uddannelsesforløb. Sidst skal der sikres en økonomi, der gør det mere realistisk at videreuddanne sig senere i livet. Der skal blandt andet sikres mere gennemskuelighed i priserne på uddannelserne, og et mere fleksibelt godtgørelsessystem (SVU), som understøtter, at man kan sprede sit uddannelsesforløb over en længere periode.

Fremtidige bevillingssystem på de videregående uddannelser

Der skal gøres op med den uhensigtsmæssige incitamentsstruktur, som bevillingssystemet har i dag, hvor bevillingen er aktivitetsstyret gennem taxametersystemet.

LO er enig i anbefalingen fra Kvalitetsudvalgets første delrapport om, at en større andel af uddannelsesudgifterne finansieres ved faste årlige bevillinger til institutionerne, og at taxametret kun finansierer de marginale omkostninger forbundet med ændringer i antallet af studerende.

Et fremtidigt bevillingssystem skal både understøtte gennemførsel, kvalitet og ikke mindst beskæftigelse.